

SZEŚĆDZIESIĘCIOPIĘCIOLECIE PROFESORA MIECZYŚŁAWA WRZOSKA

Dnia 14 grudnia 1995 roku odbyło się uroczyste spotkanie z okazji 65-lecia urodzin Profesora dr hab. Mieczysława Wrzoska zorganizowane przez władze Instytutu Historii Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku, z którym dostojny Jubilat związany jest od dwudziestu dwóch lat swej pracy dydaktycznej i naukowej. Zgromadziło ono około 80 osób: rodzinę, przyjaciół, kolegów i współpracowników, uczniów Profesora, studentów, a także przedstawiciele władz, środowisk naukowych i instytutów.

Uroczystość zagaïła dyrektor Instytutu Historii Filii UW prof. dr hab. Barbara Stępniewska-Holzer, która bardzo serdecznie powitała Jubilata oraz licznie zgromadzonych gości, a następnie przekazała kierowanie przebiegiem spotkania profesorowi dr. hab. Marianowi Leczykowi.

Profesor Leczyk na wstępie przedstawił zgromadzonym drogę życiową i naukową Profesora Wrzoska mówiąc na temat wkładu Jubilata w badania nad historią wojskowości. Przypomniãł on zebrany początki Jego kariery naukowej obfitujące w wiele trudności wynikających z przyczyn politycznych oraz z fatalnej ustawy o studiach dwustopniowych, studia historyczne na Uniwersytecie Warszawskim zakończone uzyskaniem tytułu magistra w 1958 r., następnie uzyskanie tytułu doktora w 1967 r., doktora habilitowanego w 1978 r., tytułu profesora nadzwyczajnego w r. 1986, a w r. 1991 profesora zwyczajnego Uniwersytetu Warszawskiego. Pierwsze lata pracy zawodowej Jubilata różniły się zdecydowanie od normalnej drogi początkującego adepta nauk historycznych i stanowiły odbicie problemów związanych z niemożliwością kontynuowania rozpoczętych studiów na ich drugim stopniu. W 1952 r. rozpoczął Profesor pracę w Archiwum Akt Nowych, a w 1953 r. w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie. Po okresie pracy archiwalnej (1952-1961) zatrudniony był jako adiunkt w Wojskowym Instytucie Historycznym, z którym to związany był do roku 1974, roku, rozpoczynającego związek Jubilata z Filią Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku w roli samodzielnego nauczyciela akademickiego, trwający zresztã do dnia dzisiejszego. W tym okresie Profesor przez kilka kadencji był kierownikiem Zakładu Historii Polski i Powszechnej XIX i XX wieku w Instytucie Historii Filii UW w Białymstoku. W latach 1986-1990 był dziekanem Wydziału Humanistycznego tej uczelni. Obowiązki dziekańskie pełni

również w obecnej kadencji, zapoczątkowanej we wrześniu 1993 roku.

Profesor Leczyk w swojej wypowiedzi scharakteryzował przede wszystkim imponujący dorobek naukowy Jubilata w zakresie badań nad historią wojskowości, na który składa się około 250 publikacji. Profesor Wrzosek jest autorem ośmiu i współautorem sześciu książek, około 100 rozpraw i artykułów naukowych oraz ponad 30 recenzji i polemik. Tematycznie, zainteresowania Dostojnego Jubilata skupiają się wokół historii wojen wieków XVIII i XIX i początków XX (wojna siedmioletnia, pierwsza wojna światowa, polski czyn zbrojny w czasie pierwszej wojny światowej, walki o granice Polski Odrodzonej ze szczególnym uwzględnieniem konfliktu polsko-sowieckiego, a nawet historia Ludowego Wojska Polskiego), jak również teorii archiwalnej i archiwoznastwa. Te ostatnie, wynikające z dziewięcioletniego stażu archiwalnego wraz z nabytą praktyczną wiedzą mocno zaważyły na Jego całym piśarstwie historycznym, nie tylko w sensie merytorycznym, tematycznym, ale głównie w znaczeniu warsztatowym. Według słów profesora Leczyka na stronicach prac Jubilata spotykamy niezwykle często realizację pozytywistycznej zasady, iż w nauce historycznej liczą się przede wszystkim fakty wydobyte ze źródeł oraz postulat krytycznej „obróbki” źródeł archiwalnych, między innymi przez ich konfrontację. Realizacja powyższej zasady zaowocowała licznymi pracami, będącymi wybitnym wkładem Profesora Wrzoska do polskiej historiografii. Należą do nich m.in.: „Polskie korpusy wojskowe w Rosji w latach 1917-1918” (Warszawa 1969), „Powstania śląskie. Zarys działań bojowych 1919-1921” (Warszawa 1971), „Historia oręza polskiego 1795-1939” (Warszawa 1984, wspólnie z Eligiuszem Kozłowskim), „Wojsko Polskie i operacje wojenne lat 1918-1921” (Białystok 1988), „Polski czyn zbrojny podczas pierwszej wojny światowej 1914-1918” (Warszawa 1990), „Wojny o granice Polski Odrodzonej 1918-1921” (Warszawa 1992).

Wraz z dorobkiem naukowym należy również podkreślić osiągnięcia Profesora Wrzoska w pracy dydaktycznej, na którą to składają się wykłady z historii powszechnej i Polski od XVIII do XX wieku, z akcentem na historię wojskowości, seminaria magisterskie z historii wojskowości gromadzące liczne grupy studentów Filii białostockiej i obecnie samego Uniwersytetu Warszawskiego. Efektem ich działalności było wypromowanie ponad 150 magistrów historii. Ponadto wspomnieć też trzeba o wypromowanych dotychczas trzech doktorach – specjalistach w zakresie historii wojskowej XX wieku.

Po prezentacji drogi życiowej i naukowej Profesora Wrzoska prowadzący spotkanie profesor Leczyk poprosił o zabranie głosu Prorektora UW d/s Filii w Białymstoku prof. dr. hab. Władysława A. Serczyka, który w swoim pełnym serdeczności wystąpieniu nawiązał do pierwszych wspólnych kontaktów na Filii UW oraz dnia dzisiejszego. Podkreślił również wielkie zaangażowanie Jubilata w budowę białostockiego historycznego środowiska naukowego i wkład w rozwój Wydziału Humanistycznego. Odczytał także list gratulacyjny skierowany do Profesora Wrzoska z okazji sześćdziesięciopięcioletnia urodzin przez Rektora UW prof. dr. hab. Włodzimierza Siwińskiego.

O zasługach Profesora dla Wojskowego Instytutu Historycznego, o wspólnych latach badań naukowych i latach serdecznej przyjaźni mówił przedstawiciel środowiska naukowego WIH prof. dr hab. Janusz Wojtasik. Odczytał on także list gratulacyjny do Jubilata podpisany przez dyrektora WIH prof. dr. hab. Andrzeja Ajnenkiela w imieniu całego środowiska.

Głos zabrali również przedstawiciele instytutów i zakładów wchodzących w skład Wydziału Humanistycznego podkreślając zasługi Profesora Wrzoska w jego działalności dziekańskiej oraz Jego szczególny dar łagodzenia napięć, niezbędny przy kierowaniu podległym sobie wydziałem. Przedstawiciel wojewody białostockiego odczytał w jego imieniu list gratulacyjny, a także w uznaniu zasług na rzecz Białostoczczyzny Jubilat został udekorowany złotą odznaką „Zasłużony Białostoczczyźnie”. Głos także zabrał przedstawiciel prezydenta Białegostoku, odczytując specjalny list na tę uroczystość.

Niektóre z zaproszonych osób z różnych przyczyn nie mogły wziąć udziału w tej uroczystości, ale swoją obecność zaakcentowały „duchem” przesyłając na ręce Jubilata listy i telegramy gratulacyjne. Uczynili to między innymi: Kierownik Urzędu d/s Kombatantów, profesor Adam Dobroński, dyrektor Biblioteki Narodowej, profesor Adam Manikowski, Wiceprezes i Sekretarz Naukowy PAN, profesor Andrzej Wyczański, profesor Piotr Łossowski, profesor Andrzej Wyrobisz.

Z okazji Jubileuszu wydano z inicjatywy uczniów i dyrekcji Instytutu Historii Filii UW książkę pamiątkową zatytułowaną: „Wojsko-Społeczeństwo-Historia”, którą wręczył Profesorowi Wrzoskowi komitet redakcyjny w składzie: dr Jan Snopko i mgr Wojciech Fedorowicz. Ów tom składa się z 34 artykułów o charakterze naukowym ofiarowanych Jubilatowi przez uczniów, kolegów i przyjaciół, poprzedzonych szczegółową bibliografią Jego prac oraz szkicem autorstwa profesora Leczyka pt.: „Profesor dr hab. Mieczysław Wrzosek – historyk wojskowości”. Przygotowano także specjalny dziewiąty numer wydawnictw IH Filii UW – „Gryfity”, w połowie poświęcony dostojnemu Jubilatowi.

Na zakończenie uroczystości zabrał głos Jubilat. Jego wypowiedź wykraczała dalece poza schematy z reguły obowiązujące podczas takich spotkań. Była to wypowiedź pełna wdzięczności dla tych, którzy przyczynili się do pokonywania wspólnie z Jubilatem zakrętów na drodze naukowej i zawodowej. Wspominał więc Profesor o swoim „mistrzu” – promotorze prac: magisterskiej i doktorskiej, o profesorze Januszu Wolińskim. Podkreślił też szczególną rolę żony w podtrzymywaniu na duchu w chwilach wątplenia oraz w podejmowaniu ważnych życiowych decyzji. Podsumowując wypowiedź Jubilat określił swoją karierę mianem „takiej sobie” i stwierdził, iż dobiega ona końca, co wywołało u zebranych zrozumiałe głosy protestu.

Uroczystość zakończyła lampka szampana i chóralne odśpiewanie przez przybyłych na nią tradycyjnego „Sto lat” dla Jubilata w salach Wydziału Humanistycznego Filii UW.